

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

10 päivänä kesäkuuta 2004 *

Asiassa T-307/01,

Jean-Paul François, Euroopan yhteisöjen komission virkamies, kotipaikka Wavre (Belgia), edustajanaan asianajaja A. Colson, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään J. Currall, avustajanaan asianajaja B. Wägenbaur, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 5.4.2001 tehdyn komission päätöksen, jolla kantajalle on määrätty kurinpitoseuraamuksena yhden ikälisän alentaminen, ja toisaalta määräämään korvausta aineellisesta vahingosta ja henkisestä kärsimyksestä, jota kantaja arvioi itselleen aiheutuneen,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOSTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Lindh sekä tuomarit R. García-Valdecasas ja J. D. Cooke,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Natsinas,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 2.12.2003 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskeva lainsäädäntö

- 1 Tiettyjen 21 päivänä joulukuuta 1977 annetun varainhoitoasetuksen säännösten soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 11 päivänä joulukuuta 1986 annetun komission asetuksen 86/610/ETY, Euratom, EHTY (EYVL L 360, s. 1; jäljempänä varainhoitoasetuksen soveltamisasetus), sellaisena kuin se oli voimassa riidanalaisten tekojen tapahtuma-aikana (asetus 86/610 on sittemmin kumottu ja korvattu 9.12.1993 annetulla komission asetuksella (Euratom, EHTY, EY) N:o 3418/93, EYVL L 315, s. 1), 68 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Varainhoitoasetuksen 54, 55 ja 94 artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti hankintoja ja sopimuksia käsittelevän neuvoo-antavan komitean lausuntoa pyydetään:

- a) kaikista urakka-, hankinta- tai palvelusopimuksia koskevista hankkeista, joiden arvo ylittää tämän asetuksen 54 ja 94 artiklassa mainitun määrän, sekä kiinteän omaisuuden hankkimista koskevista hankkeista niiden arvosta riippumatta,
- b) edellä a kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin liittyviä lisäsopimuksia koskevista hankkeista aina, kun kyseessä ovat olennaiset muutokset, erityisesti kun kyseisillä lisäsopimuksilla muutetaan alkuperäisen sopimuksen arvoa,
- —
- f) sopimuksia tehtäessä tai toteutettaessa ilmenneistä kysymyksistä (tilausten peruutus, viivästyssakoista vapauttamista koskevat pyynnöt, poikkeukset urakka-asiakirjojen määräyksistä ja yleisistä ehdoista jne.), kun tällainen kysymys on niin merkittävä, että on perusteltua pyytää lausuntoa;

— —”

2 Euroopan yhteisöjen virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 11 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä ja toimittava ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti.

3 Henkilöstösääntöjen 21 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Virkamiehen on asemastaan riippumatta avustettava esimiehiään ja annettava heille neuvojaan; virkamies vastaa hänelle annettujen tehtävien suorittamisesta.

Virkamies, joka on saanut tehtäväkseen vastata jonkin yksikön toiminnasta, on vastuussa esimiehilleen hänelle myönnetyn toimivallan käytöstä ja antamiensa määräysten täytäntöönpanosta. Virkamiehen alaisten oma vastuu ei vapauta kyseistä virkamiestä hänelle kuuluvasta vastuusta.

Jos jokin virkamiehelle annettu määräys vaikuttaa hänestä sääntöjenvastaiselta tai jos hän arvioi sen täytäntöönpanon aiheuttavan vakavaa haittaa, hänen on ilmoitettava mielipiteensä esimiehelleen, tarvittaessa kirjallisesti. Jos tämä vahvistaa määräyksen kirjallisesti, virkamiehen on pantava se täytäntöön, paitsi jos määräys on rikoslainsäädännön tai voimassa olevien turvallisuusmääräysten vastainen.”

4 Henkilöstösääntöjen 86 artiklassa määrätään, että virkamiehelle tai entiselle virkamiehelle, joka tahallisesti tai tuottamuksellisesti jättää täyttämättä henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa, voidaan määrätä kurinpitoseuraamus. Kyseisen määräyksen 2 kohdassa lueteltuihin kurinpitoseuraamuksiin kuuluu ikälisien alentaminen.

5 Henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennessä kohdassa määrätään seuraavaa:

”— — Jos virkamies joutuu syytteeseen samasta teosta, lopullinen päätös tehdään vasta, kun asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomio asiassa on tullut lainvoimaiseksi.”

Riidan taustalla olevat tosiseikat

- 6 Kantaja on palkkaluokkaan B 3 kuuluva komission virkamies. Hän toimi riidanalaisen kurinpitomenettelyn kohteena olevien tekojen tapahtuma-aikana komission henkilöstön ja hallinnon pääosaston turvallisuustoimistossa (jäljempänä turvallisuustoimisto) ja hoiti turvallisuustoimiston talousjaostoa. Kantajan esimiehinä olivat tuolloin turvallisuustoimiston johtaja De Haan ja tämän apulaispäällikkö Eveillard, joka oli myös ”Brysselin suojelutoimet” -nimisen yksikön päällikkö.
- 7 Komissio julkaisi vuonna 1991 tarjouspyynnön, joka koski sen Brysselissä sijaitsevien kiinteistöjen vartiointia. Lokakuussa 1992 vartiointisopimus, jonka arvo oli 75 000 000 ecua, tehtiin IMS/Group 4 -nimisen yhtiön kanssa, ja se tuli voimaan 1.11.1992 viiden vuoden ajaksi. Kantaja osallistui tuolloin hoitamiensa tehtävien yhteydessä tämän sopimuksen laatimiseen ja täytäntöönpanoon.
- 8 Ennen vartiointisopimuksen allekirjoittamista valittu tarjoajayhtiö pyysi takuuta Belgian frangin ja sopimusvaluuttana olleen ecun välisen vaihtokurssin vaihtelua

koskevaa riskiä vastaan. Tämän pyynnön perusteella sopimukseen tehtiin lisäsopimus (liite 1), jolla muutettiin sopimusluonnosta, joka oli jo toimitettu hankintoja ja sopimuksia käsittelevälle neuvoa-antavalle komitealle (jäljempänä CCAM), ilman että sitä olisi kuultu etukäteen uudelleen. Liitteeseen 1 sisältyi lauseke, jonka perusteella sopimushintoja voitiin mukauttaa ecun ja Belgian frangin välisiin arvon vaihteluihin ja jolla tehtiin muitakin muutoksia vartiointisopimukseen.¹

- 9 CCAM:lle laadittiin marraskuussa 1992 kyseistä lisäsopimusta koskeva muistio kuulemistä varten. Muistio katosi kuitenkin turvallisuustoimiston arkistoihin. Kun se löydettiin uudelleen tammikuussa 1993, sitä ei toimitettu CCAM:lle.
- 10 Varainhoidon valvoja kieltäytyi tammikuussa 1993 antamasta hyväksymistään maksumääräykselle, joka koski vartiointisopimuksen täytäntöönpanoa, sillä perusteella, että maksut oli ilmoitettu Belgian frangeina eikä ecuina, kuten ilmenee 14.7.1998 päiväystä hallinnollisesta tarkastuskertomuksesta (s. 13), jonka laati "terveys- ja kuluttaja-asioista" vastaavan komission pääosaston johtajana tuolloin ollut Reichenbach komission pääsihteeri Trojanin pyynnöstä, ja komission käännöstoimen yksikön pääjohtaja Fleschin nimittävälle viranomaiselle osoittamasta 6.1.1999 päiväystä kertomuksesta (s. 12) sekä nimittävän viranomaisen kurinpitolautakunnalle laatimasta 24.2.1999 päiväystä kertomuksesta (31 kohta).
- 11 Varainhoidon valvojan kieltäydyttyä hyväksymästä maksua, turvallisuustoimiston johtaja De Haan ja valitun tarjoajayhtiön hallituksen jäsen Alexandre allekirjoittivat 27.1.1993 sopimuksen liitteen 3.² Liitteellä 3 kumottiin 1.2.1993 alkaen liitteeseen 1 sisältyneet määräykset, jotka koskivat Belgian frangin ja ecun välisen vaihtokurssin vaihteluihin liittynyttä muutoslauseketta.³

1 — Komission prosessinjohtotoimiin antaman vastauksen liite 1, s. 321, viimeinen luettelukohta ja s. 322, 1–3 luettelukohta.

2 — Komission vastauksen liite 5, s. 400.

3 — Komission vastauksen liite 1, s. 241, 31 kohta; s. 323, 4 kohta.

- 12 Komission "varainhoidon valvonnan" pääosasto aloitti 17.2.1993 turvallisuus-toimiston toimintaa ja erityisesti vartiointisopimuksen tekoa koskeneen tarkastuk-sen. Se antoi lopullisen kertomuksensa 7.7.1993.⁴ Kyseisessä kertomuksessa (s. 10, 11 ja 12) viitataan muun muassa liitteellä 1 vartiointisopimukseen CCAM:n kuulemisen jälkeen tehtyihin muutoksiin ja kielteisiin taloudellisiin seurauksiin, joita kyseisestä liitteestä koitui.⁵
- 13 Sen jälkeen kun De Morgen -nimisessä sanomalehdessä oli ilmestynyt 18.8.1997 artikkeli, jossa peräänkuulutettiin vartiointisopimuksen tekemiseen liittyneitä henkilökohtaisia vastuuta sekä komission yleistä vastuuta kyseisen sopimuksen hallinnoinnista,⁶ petostentorjunnan koordinoituyksikkö (UCLAF) teki tätä sopi-musta koskeneen tarkastuksen. UCLAF antoi 12.3.1998 tarkastuskertomuksensa, jonka mukaan vartiointisopimuksen tekemisen ja täytäntöönpanon yhteydessä oli tapahtunut vakavia sääntöjenvastaisuuksia.⁷ Trojan pyysi 21.4.1998 Reichenbachia tekemään IMS/Group 4:n kanssa tehtyä sopimusta koskevan tarkastuksen. Tämä hallinnollinen tarkastuskertomus annettiin 14.7.1998.

Kurinpitomenettely

- 14 Nimittävä viranomainen päätti 29.7.1998 aloittaa kurinpitomenettelyn kantajaa vastaan. Lisäksi nimittävä viranomainen aloitti kurinpitomenettelyt kantajan esimiehiä eli De Haania ja Eveillardia vastaan.
- 15 Nimittävä viranomainen antoi kantajalle 29.7.1998 tiedoksi väitteet, jotka koskivat hänen osaltaan "[sääntöjenvastaisia] ammatillisia menettelytapoja ja vakavia laiminlyöntejä taloudenhoitoa koskevien sääntöjen noudattamisessa, erityisesti

4 — Komission vastauksen liite 5, s. 401.

5 — Komission vastauksen liite 5, s. 407, 6 ja 7 kohta; s. 410, 2.1.1 kohta; s. 411, 2.1.2 ja 2.2 kohta; s. 412, B kohta.

6 — Komission vastauksen liite 1, s. 314, 3 kohta; liite 3 a, s. 360, 1 kohta.

7 — Komission vastauksen liite 3, s. 357.

[IMS/Group 4 -yhtiön kanssa tehdyn vartiointisopimuksen] laatimisessa ja täytäntöönpanossa” (jäljempänä väite nro 1).⁸ Nimittävä viranomainen antoi 23.9.1998 päivätyllä muistiolla kantajalle tiedoksi seuraavat kuusi täydentävää väitettä:⁹

”Väite nro 2:

Asianomainen on sallinut sen, että vuonna 1992 [komission] rakennusten vartiointista ja valvonnasta (viideksi vuodeksi) tehdyn (noin 75 000 000 ecun arvoisen) sopimuksen tekomenettelyn yhteydessä saatuja tarjouksia on manipuloitu tarjousten vastaanottamiselle asetetun määräpäivän jälkeen, tai jopa osallistunut siihen; tämä manipuloiminen liittyi siihen, että yhtä tai useampaa tarjousta koskeneita tietoja toimitettiin yhdelle tarjoajayhtiölle (IMS/Group 4), tältä yhtiöltä saatiin uusi tarjous, jossa hintoja korjattiin alemmiksi ja alkuperäinen tarjous korvattiin uudella, jotta sopimus tehtäisiin tämän yhtiön kanssa, ja menettely oli vilpillinen, petokellinen ja asiaan liittyvien sääntöjen vastainen sekä muun muassa henkilöstösääntöjen 17 artiklan ensimmäisen kohdan vastainen.

Väite nro 3:

Asianomainen on osallistunut vuoden 1992 vartiointisopimuksen (luonnoksen) liitteen laatimiseen sen jälkeen kun CCAM oli hyväksynyt ehdotuksen sopimuksen tekemisestä IMS/Group 4 -nimisen yrityksen kanssa ja sopimusluonnoksen ehdot, joko toimien tietoisesti ja siten vilpillisesti antaakseen kyseiselle yhtiölle mahdollisuuden korvata uudesta tarjouksesta aiheutuvan tappion tai törkeän tuottamuksellisesti, koska liitteen lausekkeet olivat osittain CCAM:n hyväksymien tarjouspyynnön ehtojen ja tarjouspyyntöasiakirjojen vastaiset, mistä on aiheutunut komissiolle taloudellista tappiota.

8 — Komission vastauksen liite 1, s. 303.

9 — Komission vastauksen liite 1, s. 299 ja 300.

Väite nro 4:

Asianomainen on edellä mainitun liitteen laatimisen jälkeen joko tahallaan tai törkeästä tuottamuksesta laiminlyönyt ilmoittaa liitteestä ja sillä CCAM:n hyväksymään sopimusluonnokseen verrattuna tehdystä sopimuksen muutoksesta CCAM:lle ja/tai varainhoidon valvojalle tai järjestää niiden kuulemista ennen sen sisältäneen sopimuksen tekemistä tai sen jälkeenkään.

Väite nro 5:

Asianomainen on sallinut näin laaditun vartiointisopimuksen väärinkäytön tai jopa osallistunut siihen, kun useita henkilöitä ehdotettiin sen perusteella järjestelmällisesti otettavaksi palvelukseen [BDS]:ään ja muihin yksiköihin hoitamaan hallinnollisia ja muita tehtäviä siten, että yhtiö on laatinut työntekijöiden palvelukseenottamista koskevia sopimuksia komission kanssa tehdyn sopimuksen lausekkeiden, henkilöstön palvelukseen ottamista koskevien menettelytapojen ja asianomaisen budjettikohdan määräysten vastaisesti, ilman pätevää valtuutusta tai ilmoitusta näissä asioissa toimivaltaisilta yksiköiltä ja kiertämällä vartiointitehtäviin liittyvien ylityötuntien maksamista koskevia sopimuslausekkeita.

Väite nro 6:

Asianomainen ei ole yleisesti arvioiden hoitanut tehtäviään [turvallisuustoimiston] talousjaostosta vastaavana henkilönä siten, että hän olisi toiminut ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti, toisin kuin henkilöstösääntöjen 11 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään.

Väite nro 7:

Asianomaisen on korvattava kokonaan tai osittain yhteisöjen kärsimä vahinko, joka johtuu hänen tekemistään vakavista henkilökohtaisista virheistä (henkilöstösääntöjen 22 artikla).”

- 16 Komission käännostoimen yksikön pääjohtaja Flesch kuuli kantajaa 6.10.1998 henkilöstösääntöjen 87 artiklan mukaisesti nimittävän viranomaisen valtuuttamana.
- 17 Flesch jätti 6.1.1999 nimittävälle viranomaiselle kertomuksensa, jossa hän totesi, että kantajan ammatillinen pätevyys oli riittämätön, hän oli rikkonut julkisten sopimusten tekomenettelyjä koskevia sääntöjä, varainhoitoasetuksen säännöksiä sekä hallinnollisia ja talousarvioon liittyviä menettelytapoja ja henkilöstösääntöjä.¹⁰ Tämän asiakirjan saatuaan nimittävä viranomainen antoi kurinpitolautakunnan käsiteltäväksi 24.2.1999 päivätyn kertomuksen, jossa se ilmoitti kantajaa vastaan huomioon otetut seitsemän väitettä.¹¹
- 18 Kurinpitolautakunta katsoi 9.3.2000 antamassaan perustellussa lausunnossa, että väitteet nro 1, 3, 4, 5 ja 6 oli näytetty toteen, ja hylkäsi väitteet nro 2 ja 7. Kurinpitolautakunta suositteli lausunnossaan, että kantajalle määrättäisiin henkilöstösääntöjen 86 artiklan 2 kohdan d alakohdan mukainen kurinpitoseuraamus eli ikälisien alentaminen, ja ehdotti, että seuraamus olisi tässä tapauksessa kahden ikälisäluokan suuruinen.
- 19 Nimittävä viranomainen kuuli 25.5.2000 kantajaa, joka jätti kirjelmänsä.¹²

10 — Komission vastauksen liite 1, s. 244.

11 — Komission vastauksen liite 1, s. 234.

12 — Kannekirjelmän liite I 2, s. 1; komission vastauksen liite 1, s. 138.

- 20 Nimittävä viranomainen teki 5.4.2001 päätöksen, jossa määrättiin seuraamukseksi yhden ikälisän alentaminen 1.5.2001 lukien. Nimittävä viranomainen viittasi kurinpitolautakunnan lausuntoon, jossa väitteet nro 1, 3, 4, 5 ja 6 oli arvioitu toteen näytetyiksi, ja vahvisti nämä väitteet. Kyseisessä kurinpitopäätöksessä kantajaa vastaan huomioon otetut väitteet voidaan esittää lyhyesti seuraavalla tavalla:
- sääntöjenvastaiset ammatilliset menettelytavat ja vakavat laiminlyönnit taloudenhoitoa koskevien sääntöjen noudattamisessa, erityisesti komission ja IMS/Group 4 -yhtiön välillä lokakuussa 1992 tehdyn vartiointisopimuksen laatimisessa ja täytäntöönpanossa etenkin sen vuoksi, että kantaja on osallistunut kyseisen sopimuksen sellaisen liitteen laatimiseen, jonka lausekkeet ovat osoittautuneet CCAM:n hyväksymien tarjouspyynnön ehtojen ja tarjouspyyntöasiakirjojen sekä komission taloudellisten etujen vastaisiksi (väitteet nro 1 ja 3)
 - törkeä tuottamus, johon sisältyy CCAM:n pakollisen kuulemisen laiminlyönti riidanalaisen liitteen osalta varainhoitoasetuksen soveltamista koskevista yleisistä säännöksistä annetun 111 artiklan vastaisesti (väite nro 4)
 - vartiointisopimuksen väärinkäyttö siten, että useita henkilöitä ehdotettiin otettavaksi palvelukseen BDS:ään ja muihin komission yksiköihin hoitamaan hallinnollisia ja muita tehtäviä siten, että IMS/Group 4 -yhtiö on laatinut työntekijöiden palvelukseenottosopimuksia vartijoiden palvelukseen ottamisesta tehdyn sopimuksen, henkilöstön palvelukseen ottamista koskevien menettelytapojen ja siihen liittyneen budjettikohdan määräysten vastaisesti, ilman valtuutusta tai ilmoitusta näissä asioissa toimivaltaisilta yksiköiltä, vastikkeeksi vartiointitehtävien hoitamista varten sovittujen ylityötuntien maksamisesta; lieventävänä seikkana on se, että BDS:llä oli krooninen henkilöstöpula, ja se, että tämä käytäntö ei tuolloin ollut poikkeuksellinen (väite nro 5)

- asianomainen ei ole hoitanut tehtäviään siten, että hän olisi toiminut ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti, toisin kuin henkilöstösääntöjen 11 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään (väite nro 6).

21 Väitteen nro 2 osalta 5.4.2001 tehdyssä päätöksessä määrätään seuraavaa:

”Nimittävän viranomaisen on tarvittaessa aloitettava kurinpitomenettely uudelleen henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 11 artiklan perusteella, erityisesti siinä tapauksessa, että vireillä olevassa oikeudenkäynnissä esiin tulevat seikat osoittaisivat, että IMS/Group 4 -yhtiön tarjousta manipuloitiin 28.8.1992 jälkeen ja ennen aineiston toimittamista CCAM:lle.”

22 Myös Eveillardia vastaan aloitettu kurinpitomenettely johti kurinpitoseuraamuksen määräämiseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltävänä on tästä päätöksestä nostettu kanne asiassa T-258/01, Eveillard vastaan komissio. Sen sijaan De Haanin osalta ei tehty lopullista päätöstä, sillä hän kuoli 30.8.2000 hieman sen jälkeen, kun kurinpitolautakunta oli antanut häntä koskevan lausuntonsa.

23 Kantaja teki 29.5.2001 henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun valituksen 5.4.2001 tehdystä nimittävän viranomaisen päätöksestä.

24 Nimittävä viranomainen hylkäsi kantajan hallinnollisen valituksen 10.9.2001 tekemällään päätöksellä. Nimittävä viranomainen vahvisti päätöksessään kantajan osalta huomioon otetut väitteet tekemällä niihin kuitenkin muutamia täsmennyksiä vastauksena kantajan esittämiin väitteisiin. Nimittävä viranomainen arvioi ensinnäkin väitteistä nro 3 ja 4, jotka koskivat riidanalaisen liitteen laatimista ja CCAM:n kuulematta jättämistä, että sääntöjenvastaisuus liittyi siihen, että kantaja henkilo-

tösääntöjen 21 artiklassa asetetun vaatimuksen vastaisesti ei ollut varoittanut esimiehiään velvollisuudesta kuulla CCAM:ää eikä ollut ilmoittanut, että kyseinen liite oli komission taloudellisten etujen vastainen. Toiseksi nimittävä viranomaisen arvosteli kantajaa vartiointisopimuksen väärinkäyttöä koskeneen väitteen nro 5 yhteydessä siitä, että hän ei ollut varoittanut esimiehiään siitä sääntöjenvastaisuudesta, josta hän nimittävän viranomaisen mukaan oli tietoinen, että hänen työtoverinsa Burlet hoiti yksinomaan hallinnollisia tehtäviä, joista hänelle maksoi yhtiö, jonka kanssa vartiointisopimus tehtiin. Kolmanneksi nimittävä viranomaisen täsmensi väitteestä nro 6, jonka mukaan kantaja ei ollut hoitanut tehtäviään siten, että hän olisi toiminut ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti, että kantaja ei henkilöstösääntöjen 11 artiklan ensimmäisen kohdan vastaisesti ollut varoittanut esimiehiään CCAM:n kuulemisen laiminlyönnin seurauksista, vaikka talousjaostosta vastuussa olevalle henkilölle oli ollut selvä, että liitteen sisältö väärästi kilpailua.

- 25 Nimittävä viranomaisen tarjosi 10.9.2001 tekemällään päätöksellä kantajalle 500 euron suuruista korvausta henkisestä kärsimyksestä, joka oli aiheutunut siitä pitkittyneestä epävarmuudesta, jota hän oli saattanut kokea sen vuoksi, että edellä mainituissa kurinpitomenettelyissä annetun kurinpitolautakunnan viimeisen lausunnon — eli Eveillardia vastaan käydyssä nopeutetussa menettelyssä 4.7.2000 annetun lausunnon — ja kantajaa koskeneen nimittävän viranomaisen päätöksen välillä oli kulunut yhdeksän kuukautta.

Rikosoikeudenkäynti Belgian tuomioistuimissa

- 26 Komissio teki UCLAF:n tarkastuskertomuksen perusteella 23.4.1998 Brysselin yleiselle syyttäjälle ilmoituksen sääntöjenvastaisuuksista, joita vartiointisopimuksen tekemisessä ja täytäntöönpanossa epäiltiin tapahtuneen. Tässä ilmoituksessa, johon oli liitetty 12.3.1998 päivätty UCLAF:n kertomus, viitattiin sopimuksen tekemisen olosuhteisiin, erityisesti IMS/Group 4 -yhtiön tekemän tarjouksen mahdolliseen manipulointiin, sopimuksen liitteiden laatimiseen ja CCAM:n kuulematta jättämiseen sekä sopimuksen perusteella palkkaa saavien henkilöiden työnteon todenperäisyyteen ja palvelukseenottomenettelyjen sääntöjenmukaisuuteen.

- 27 Euroopan yhteisö pani 1.3.2001 komission edustamana vireille siviilikanteen oikeudenkäynnissä, joka oli pantu vireille Belgian tuomioistuimissa kantajaa sekä Eveillardia ja tarjouskilpailun voittaneen yhtiön hallituksen puheenjohtajaa Alexandra vastaan.
- 28 Brysselin yleinen syyttäjä teki 27.3.2001 syyttämättäjättämispäätöksen.
- 29 Komissio jätti 4.5.2001 tutkintatuomarille valituksen, jossa vaadittiin täydentävien tutkinta-asiakirjojen laatimista. Valitus hylättiin 31.5.2001 annetulla määräyksellä.
- 30 Komissio teki 15.6.2001 valituksen tästä määräyksestä. Brysselin muutoksenhaku-tuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevä jaosto totesi 6.8.2001 antamallaan tuomiolla komission valituksen perusteettomaksi.
- 31 Brysselin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiaa yleisöltä suljetussa istunnossa käsitellyt jaosto antoi 19.3.2002 määräyksen, jolla hylättiin komission 12.3.2002 pidetyssä istunnossa esittämät vaatimukset. Jaosto katsoi, että tämä kirjelmä oli perusteettomasti jätetty liian myöhään ja että ei ollut mitään näyttöä siinä mainitut rikokset muodostavista seikoista.
- 32 Komissio teki tästä määräyksestä 2.4.2002 valituksen Brysselin muutoksenhakutuomioistuimeen.

- 33 Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen yleinen syyttäjä teki 30.4.2002 syyttämättäjättämispäätöksen vaaten muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevää jaostoa toteamaan komission valituksen perusteettomaksi, koska hän katsoi, että vastaajia vastaan ei ollut esitetty näyttöä.
- 34 Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevä jaosto antoi 28.5.2002 tuomion, jossa se totesi komission valituksen perusteettomaksi. Tuomiossaan Brysselin muutoksenhakutuomioistuin totesi, että vastaajia vastaan esitetyistä syytteistä, erityisesti tarjouksen manipuloimisesta, riidanalaisen liitteen laatimisesta ja siitä, että vartiointisopimuksen perusteella olisi laskutettu kyseisen sopimuksen täytäntöönpanoon kuulumattomia suorituksia, ei ollut näyttöä. Brysselin muutoksenhakutuomioistuin katsoi lisäksi, että komissio ei ollut osoittanut kärsineensä vahinkoa. Koska komissio ei tehnyt tästä tuomiosta kassaatiovalitusta, siitä tuli näin ollen lainvoimainen.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 35 Kantaja on nostanut nyt käsiteltävän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 10.12.2001 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 36 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (viides jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Prosessinjohtotoimena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti asianosaisia esittämään tiettyjä asiakirjoja ja vastaamaan kirjallisesti tiettyihin kysymyksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kehotti erityisesti komissiota esittämään kantajaan kohdistettua kurinpitomenettelyä koskeneen aineiston. Asianosaiset noudattivat näitä kehotuksia määräajassa.

37 Asianosaisten lausumat ja heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 2.12.2003 pidetyssä julkisessa istunnossa.

38 Kantaja täsmensi istunnossa vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, että korvaus, jota hän vaati kärsimästään aineellisesta vahingosta ja henkisestä kärsimyksestä, oli suuruudeltaan 37 500 euroa. Komissio luopui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vastauksessa väitteistään, joiden mukaan kantajalle väitetysti aiheutunutta aineellista vahinkoa koskevat vaatimukset olisi jätettävä tutkimatta, koska ne oli esitetty ensimmäistä kertaa vastauskirjelmässä.

39 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa 5.4.2001 tehdyn nimittävän viranomaisen päätöksen

— velvoittaa vastaajan maksamaan 37 500 euron suuruisen korvauksen aineellisesta vahingosta ja henkisestä kärsimyksestä ja

— velvoittaa vastaajan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.

40 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— määrää oikeudenkäyntikuluista sovellettavan oikeuden mukaisesti.

Oikeudellinen arviointi

I *Kumoamisvaatimukset*

- 41 Kantaja vetoaa kumoamisvaatimustensa tueksi ensinnäkin kanneperusteeseen, joka koskee menettelysääntöjen rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista kurinpitomenettelyn aikana; toiseksi perusteeseen, joka koskee niiden tekojen ilmeisen virheellistä arvioimista, joista häntä on moitittu; kolmanneksi perusteeseen, joka koskee syrjäntäkiellon periaatteen loukkaamista, ja neljänneksi perusteeseen, joka koskee luottamuksensuojan ja vilpittömän mielen periaatteen loukkaamista.

A Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee menettelysääntöjen rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista kurinpitomenettelyn aikana

- 42 Kantaja väittää, että kurinpitomenettelyä rasittavat menettelylliset virheet, jotka hänen mukaansa liittyvät siihen, että nimittävä viranomainen on rikkonut tätä menettelyä koskevia henkilöstösääntöjen määräyksiä sekä loukannut puolustautumisoikeuksia. Kantaja esittää erityisesti seuraavat väitteet: liiallinen viivyttely seuraamuksen määräämisessä, kurinpitomenettelyn lykkäämättä jättäminen riksoikeudenkäynnin vireillä olosta huolimatta, liian myöhään ja epätäydellisenä annettu oikeus tutustua asiakirja-aineistoon, tärkeiden todisteiden jättäminen pois aineistosta ja tiedoksi antamatta sekä tärkeiden todistajien kuulematta jättäminen.

1. Viivyttely seuraamuksen määräämisessä

Asianosaisten lausumat

- 43 Kantaja korostaa, että hänelle määrättiin seuraamus vasta yli kahdeksan vuotta niiden tekojen jälkeen, joista häntä syytettiin, vaikka hän oli tuona aikana jatkanut tehtäviensä hoitamista siten, että hallintoviranomaisilla ei ollut ollut siihen mitään huomauttamista.
- 44 Komissio muistuttaa siitä, että virkamiehiin sovellettavaa kurinpitomenettelyä koskevissa henkilöstösääntöjen määräyksissä ei ole mainittu mitään vanhentumis-aikaa, joka koskisi kurinpitomenettelyn aloittamista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 45 Yhteisön virkamiehiin sovellettavaan kurinpitomenettelyyn liittyvissä henkilöstösääntöjen 86–89 artiklassa ja liitteessä IX ei määrätä mistään sellaista virkamiestä, jonka väitetään jättäneen täyttämättä henkilöstösääntöjen mukaisen veloitteensa, vastaan aloitettavan kurinpitomenettelyn vanhentumisajasta. Tässä yhteydessä on muistettava, että jotta vanhentumisajaksi täyttäisi oikeusvarmuuden varmistamista koskevan tehtävänsä, yhteisön lainsäätäjän on vahvistettava se etukäteen (asia T-26/89, de Compte v. parlamentti, tuomio 17.10.1991, Kok. 1991, s. II-781, 68 kohta ja asia T-197/00, Onidi v. komissio, tuomio 30.5.2002, Kok. H. 2002, s. I-A-69 ja II-325, 88 kohta).

46 On kuitenkin muistettava, että jotta voitaisiin korjata ne kielteiset seuraukset, joita saattaa aiheutua siitä, että viranomaisen toimivallan käytölle ei ole asetettu vanhentumisaikaa, yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että tällaisen määräajan puuttuessa oikeusvarmuutta koskeva perustavanlaatuinen vaatimus estää sen, että komissio voisi viivyttää loputtomasti toimivaltansa käyttöä, ja että yhteisöjen tuomioistuimet eivät näin ollen saa komission toimenpiteiden viivästymistä koskevaa väitettä tutkiessaan rajoittua toteamaan, että vanhentumisaikaa ei ole olemassa, vaan niiden on selvitettävä, ettei komissio ole toiminut liian myöhään (asia 52/69, Geigy v. komissio, tuomio 14.7.1972, Kok. 1972, s. 787, 21 kohta, joka koski komission valtuuksia määrätä sakkoja kilpailusääntöjen rikkomisesta, ja yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002, Kok. 2002, s. I-7869, 140 kohta, joka koski EHTY:n perustamissopimuksen nojalla myönnettyjen tukien valvontaa).

47 Erityisesti yhteisön virkamiehiin sovellettavasta kurinpitomenettelystä on aluksi todettava, että vaikka henkilöstösäännöissä ei määrätä kurinpitomenettelyn aloittamista koskevasta vanhentumisajasta, sen liitteessä IX ja erityisesti sen 7 artiklassa vahvistetaan kuitenkin kurinpitomenettelyn kulkua koskevat tarkat määräajat. Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että vaikka nämä määräajat eivät ole pakottavia, niissä vahvistetaan kuitenkin hyvää hallintotapaa koskeva sääntö, jonka tarkoituksena on estää sekä hallintoviranomaisen että virkamiesten etujen mukaisesti se, että kurinpitomenettelyn päätteeksi tehtävää päätöstä perusteettomasti viivytetään (asia 13/69, Van Eick v. komissio, tuomio 4.2.1970, Kok. 1970, s. 3; asia 228/83, F v. komissio, tuomio 29.1.1985, Kok. 1985, s. 275 ja yhdistetyt asiat 175/86 ja 209/86, M v. neuvosto, tuomio 19.4.1988, Kok. 1988, s. 1891; em. asiassa de Compte v. parlamentti annetun tuomion 88 kohta). Yhteisön lainsäätäjän ilmaisemasta hyvän hallintotavan periaatteesta seuraa, että kurinpitoviranomaisilla on velvollisuus saattaa kurinpitomenettely päätökseen viivyttämättä ja toimia siten, että jokainen kurinpitomenettelyyn liittyvä toimenpide toteutetaan kohtuullisen määräajan kuluessa tätä edeltävästä toimenpiteestä (asia T-549/93, D v. komissio, tuomio 26.1.1995, Kok. H. 1995, s. I-A-13 ja II-43, 25 kohta ja em. asiassa Onidi v. komissio annetun tuomion 91 kohta). Tämän määräajan noudattamatta jättäminen — jota voidaan arvioida vain tapaukseen liittyvien erityisten olosuhteiden perusteella — voi johtaa päätöksen kumoamiseen (em. asiassa D v. komissio annetun tuomion 25 kohta ja asiassa de Compte v. parlamentti annetun tuomion 88 kohta).

- 48 Tämä viivyttelämättömyyttä ja kohtuullisen määräajan noudattamista koskeva velvollisuus pätee myös kurinpitomenettelyn aloittamiseen, erityisesti silloin ja siitä lähtien, kun hallintoviranomainen on saanut tiedon teoista ja menettelytavoista, jotka saattavat merkitä virkamiehen henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien laiminlyömistä. Vaikka vanhentumisajasta ei olekaan säädetty, kurinpitoviranomaisilla on velvollisuus toimia siten, että seuraamuksen määräämiseen johtava menettely aloitetaan kohtuullisessa ajassa (asia T-78/02, Voigt v. EKP, tuomio 19.6.2003, Kok. H. 2003, s. I-A-165 ja s. II-839, 64 kohta). Se, että kurinpitomenettelyn aloittamisessa ei noudateta kohtuullista määräaikaa, joka tässäkin tapauksessa riippuu kuhunkin yksittäistapaukseen liittyvistä olosuhteista, saattaa merkitä sitä, että hallintoviranomaisten liian myöhään aloittama kurinpitomenettely on lainvastainen, jolloin tällaisen menettelyn päätteeksi annettu seuraamus on kumottava (ks. vastaavasti asia C-270/99 P, Z v. parlamentti, tuomio 27.11.2001, Kok. 2001, s. I-9197, 43 ja 44 kohta; em. asiassa D v. komissio annetun tuomion 25 kohta ja em. asiassa de Compte v. parlamentti annetun tuomion 88 kohta).
- 49 On myös todettava, että oikeusvarmuuden periaate vaarannettaisiin, mikäli hallintoviranomaiset viivästyttäisivät kurinpitomenettelyn aloittamista liian myöhäiseksi. Sekä se, että hallintoviranomaiset arvioivat tekoja ja menettelytapoja, jotka saattavat merkitä virkavirhettä, että se, että virkamies käyttää puolustautumisoikeuksiaan, saattavat näet osoittaa erityisen hankaliksi, mikäli tekojen ja menettelytapojen tapahtumisaikan ja kurinpitomenettelyyn kuuluvan tutkimuksen aloittamisen välillä on kulunut paljon aikaa. Tärkeitä todistajia ja asiakirjoja — asianomaista vastaan tai hänen puolestaan puhuvia — on näet ensinnäkin saattanut kadota ja toiseksi kaikkien asianomaisten henkilöiden ja todistajien on vaikeaa palauttaa muistikuvansa asiaan liittyvistä tosiseikoista ja niiden syntymisolosuhteista tarkasti mieleensä. On esimerkiksi muistettava, että kuten edellä todettiin, tässä tapauksessa De Haan, joka oli riidanalaisten tekojen tapahtuma-aikana turvallisuus-toimiston johtajana, kuoli 30.8.2000 eli huomattavasti niiden tekojen tapahtumisaikan jälkeen, joista kantajaa syytetään tässä tapauksessa, mutta kuitenkin ennen kuin häntä koskeva kurinpitomenettely oli saatu päätökseen.
- 50 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi tässä tapauksessa rajoittaa tämän väitteen paikkansapitävyyttä koskevaa tutkimustaan siihen toteamukseen, että asianomaisella alalla ei ollut voimassa vanhentumisaikaa. Näin ollen on selvitetävä, ettei komissio ole toiminut liian myöhään.

- 51 On muistettava, että vartiointisopimus, jonka tekeminen ja täytäntöönpano ovat kantajaa kohtaan vireille pannun kurinpitomenettelyn perustana, allekirjoitettiin lokakuussa 1992. Riidanalaisen liitteen laatiminen ja siitä sopiminen, joihin kantaja on osallistunut ja jotka muodostavat häntä vastaan huomioon otetun väitteen nro 3, tapahtuivat lokakuussa 1992. Tätä liitettä koskeva kuulemismuistio, jonka toimittamatta jättämiseen väite nro 4 nimittävän viranomaisen mukaan perustuu, löydettiin tammikuussa 1993, ja se olisi komission mielestä pitänyt toimittaa CCAM:lle viimeistään tuolloin. Väitteen nro 5 mukaan kantaja oli laiminlyönyt velvollisuutensa varoittaa esimiehiään siitä, että hänen työtoverinsa Burlet hoiti hallinnollisia tehtäviä, vaikka hänelle maksettiin vartiointisopimuksen perusteella, ja siihen liittyvien tekojen osalta on todettava, että Burlet, joka oli jo työskennellyt turvallisuustoimistossa 15.7.1992–15.3.1993 väliaikaisena toimenhaltijana, otettiin IMS/Group 4:n palvelukseen 16.3.1993 hallinnollisista tehtävissä komissiossa vastaavaksi hallinnolliseksi toimihenkilöksi, mutta hän työskenteli turvallisuustoimistossa tässä asemassa vain 16.5.1993 saakka, minkä jälkeen hän jäi IMS/Group 4:stä palkattomalle lomalle.¹³
- 52 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että komissio oli saanut tiedon väitetyistä sääntöjenvastaisuuksista vartiointisopimuksen tekemisessä ja täytäntöönpanossa jo kauan ennen kuin kurinpitomenettely aloitettiin. Reichenbachin laatimasta 14.7.1998 päivätyistä hallinnollisesta tarkastuskertomuksesta (s. 13) näet ilmenee, että komission puheenjohtajan kabinetille oli ilmoitettu vuoden 1993 alussa vartiointisopimusta koskevista väitetyistä sääntöjenvastaisuuksista.¹⁴ Tammikuussa 1993 varainhoidon valvoja kieltäytyi antamasta hyväksyntäänsä sillä perusteella, että maksut oli ilmoitettu Belgian frangeissa eikä ecuina (ks. edellä 10 kohta). Tämä hyväksymisen epääminen johti siihen, että riidanalainen liite kumottiin osittain 27.1.1993 allekirjoitetulla lisäsopimuksella (ks. edellä 11 kohta). Komission "varainhoidon valvonnan" pääosasto aloitti 17.2.1993 turvallisuustoimiston toimintaa ja vartiointisopimuksen tekemistä koskeneen tarkastuksen. "Varainhoidon valvonnan" pääosasto antoi 7.7.1993 lopullisen kertomuksensa ja viittaa siinä valvontajärjestelmien sekä taloustoimien ja sopimusten hyväksymisen puutteisiin ja käsittelee erityisesti muutoksia, joita CCAM:lle esitettyyn vartiointisopimukseen tehtiin ja joita tämä ei kertomuksen mukaan ollut hyväksynyt, ja sen mukaan nämä muutokset olivat sopimuksen määräysten ja ehtojen vastaisia ja merkitsivät palveluista aiheutuvien kulujen lisäystä ja kilpailun vääristymistä. Edellä mainituissa

13 — Komission vastauksen liite 1, s. 326, alaviite nro 15.

14 — Komission vastauksen liite 1, s. 323, 1 ja 2 kohta.

14.7.1998 päivätyssä hallinnollisessa tarkastuskertomuksessa viitataan tähän heinäkuussa 1993 tehtyyn tarkastukseen ja todetaan, että "olennaisia ongelmia" oli todettu, mutta että asiassa ei ollut toteutettu hallinnollisia toimenpiteitä tai kurinpitotoimenpiteitä lukuun ottamatta sitä, että Eveillardille ei ollut enää annettu "Brysselin suojelutoimet" -nimisen yksikön päällikön tehtäviä.

53 Nimittävä viranomainen aloitti kurinpitomenettelyn kantajaa vastaan vasta 29.7.1998. Näin ollen kurinpitomenettely aloitettiin lähes kuusi vuotta niiden tekojen jälkeen, joista häntä syytettiin. Seuraamus määrättiin puolestaan vasta 5.4.2001 eli lähes kolme vuotta kurinpitomenettelyn aloittamisen jälkeen.

54 Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo nyt käsiteltävään asiaan liittyvien seikkojen perusteella, että koska teot, joista kantajaa syytetään, ovat tapahtuneet lokakuussa 1992 ja komissio on saanut tiedon kyseisistä väitetyistä sääntöjenvastaisuuksista viimeistään tammi-heinäkuussa 1993, komissio on toiminut liian myöhään, kun se on aloittanut kurinpitomenettelyn kantajaa vastaan vasta 29.7.1998. Se, että komissio on tällä tavoin laiminlyönyt noudattaa vaadittua kohtuullista määräaikaa kurinpitomenettelyn aloittamisessa, merkitsee oikeusvarmuuden ja hyvän hallintotavan periaatteen törkeää loukkaamista ja kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista, minkä vuoksi kyseinen kurinpitomenettely on sääntöjenvastainen.

55 Edellä esitetyn perusteella tämä väite on hyväksyttävä.

2. Kurinpitomenettelyn lykkäämistä oikeudenkäynnin päättymiseen saakka koskeva laiminlyönti

Asianosaisten lausumat

- 56 Kantaja toteaa, että nimittävä viranomainen ei suostunut hänen toistuviin pyyntöihinsä kurinpitomenettelyn lykkäämisestä häntä vastaan Belgian tuomioistuimissa vireille pannun rikosoikeudenkäynnin päättymiseen saakka. Kantaja väittää, että oli ilmeistä, että kyseinen oikeudenkäynti tulisi päättymään niin, että hänet vapautettaisiin syyteistä.
- 57 Komissio huomauttaa, että kurinpitomenettelyn ja rikosoikeudenkäynnin tavoitteet eivät ole samat, koska ensin mainittu koskee mahdollista rikoslain rikkomista, kun kurinpitomenettely puolestaan koskee sellaisten henkilöstösääntöjen mukaisten tiettyjen veloitteiden noudattamatta jättämistä, jotka eivät lähtökohtaisestikaan ole rikosoikeudellisia ja joista määrättävät seuraamuksetkin voivat koskea vain asianomaisen ja työnantajan välistä työsuhdetta. Komissio muistuttaa, että virkamiehiin sovellettava kurinpitomenettely ei ole oikeudenkäyntimenettelyä vaan hallintomenettelyä (asia C-252/97 P, N v. komissio, määräys 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4871, 52 kohta).
- 58 Komissio on vedonnut istunnossa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen antamassaan vastauksessa siihen, että tässä tapauksessa rikosoikeudenkäynti ja kurinpitomenettely eivät olleet päällekkäisiä, koska tosiseikat ja niiden oikeudellinen luonnehdinta olivat erilaisia näissä kahdessa menettelyssä. Rikosoikeudenkäynnin tavoitteena oli erityisesti tuoda esiin mahdolliset asiakirjojen väärentämiseen ja väärennettyjen asiakirjojen käyttämiseen sekä petokselliseen menettelyyn liittyneet rikokset, kun kurinpitomenettelyssä määrättiin seuraamus sellaisista laiminlyönneistä, jotka merkitsivät kantajan ammatillisten velvollisuuksien

laiminlyöntiä. Komissio väittää, että tästä syystä nimittävä viranomainen päätti rikosoikeudenkäynnin aikana erottaa toisistaan kurinpidolliset kysymykset ja rikosoikeudelliset kysymykset. Komissio esittää lopuksi, että kurinpitomenettelyn lykkääminen rikosoikeudenkäynnin päättymiseen saakka olisi viivästyttänyt merkittävästi kurinpitomenettelyn kulkua.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 59 Henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennessä kohdassa määrätään, että ”jos virkamies joutuu syytteeseen samasta teosta, lopullinen päätös tehdään vasta, kun asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomio asiassa on tullut lainvoimaiseksi”. Tästä määräyksestä ilmenee, että nimittävä viranomainen ei saa ratkaista kurinpitomenettelyssä lopullisesti kyseisen virkamiehen tilannetta antamalla ratkaisua teoista, jotka ovat samanaikaisesti rikosoikeudenkäynnin kohteena, niin kauan kuin rikosoikeudenkäynnissä annettu ratkaisu ei ole tullut lopulliseksi (asia T-166/02, Pessoa e Costa v. komissio, tuomio 13.3.2003, Kok. H. 2003, s. I-A-89 ja s. II-471, 45 kohta). Henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennessä kohdassa ei siten anneta harkintavaltaa nimittävälle viranomaiselle, jonka tehtävänä on tehdä lopullinen päätös sellaisen virkamiehen osalta, joka on kurinpitomenettelyn kohteena, toisin kuin henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 7 artiklan toisessa kohdassa, jossa määrätään, että jos asia on saatettu rikosoikeudelliseen käsittelyyn, kurinpitolautakunta voi päättää viivyttää lausuntonsa antamista, kunnes tuomioistuin on tehnyt asiassa päätöksen (asia T-74/96, Tzoanos v. komissio, tuomio 19.3.1998, Kok. H. 1998, s. I-A-129 ja II-343, 32 ja 33 kohta).
- 60 Aluksi on todettava, että kuten kantajan kurinpitomenettelyä koskevasta aineistosta ilmenee, kantaja esitti 8.4.1999 päivätyllä kirjeellä kurinpitolautakunnan puheenjohtajalle, että häntä vastaan aloitettu kurinpitomenettely edellytti selvästi ensin ratkaisua niiden syytteiden paikkansapitävyydestä, joita oli esitetty häntä vastaan rikosoikeudenkäynnissä Belgian tuomioistuimissa, ja vaati henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennen kohdan nojalla kurinpitomenettelyn lykkäämistä siihen

saakka, kunnes rikosoikeudenkäynti päättyisi.¹⁵ Kurinpitolautakunnan puheenjohtaja pyysi tämän kirjeen perusteella 23.4.1999 komission henkilöstön ja hallinnon pääosastolta tietoja kyseisen rikosoikeudenkäynnin olemassaolosta, laajuudesta ja vaiheesta.¹⁶ Kyseisen pääosaston yksiköt pysyivät tämän jälkeen tietoja UCLAF:ltä 4.5.1999 päivätyllä kirjeellä.¹⁷ UCLAF vastasi 28.5.1999 päivätyllä kirjeellä vahvistaen sen, että komission pääsihteeristö oli saattanut asian Brysselin yleisen syyttäjän käsiteltäväksi 23.4.1998 ja että asian tutkiminen oli aloitettu sen perusteella belgialaisen tutkintatuomari Van Espenin johdolla 19.5.1998.¹⁸ Huomautettakoon lopuksi, että kantaja toisti nimittävälle viranomaiselle toimittamassaan 25.5.2000 päivätyssä kirjeessä vaatimuksensa kurinpitomenettelyn lykkäämisestä siihen saakka, kunnes rikosoikeudenkäynti on saatettu päätökseen.¹⁹

61 Kantajaa vastaan vireille pantu rikosoikeudenkäynti päättyi Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevän jaoston 28.5.2002 antamaan tuomioon. Koska komissio ei tehnyt asiassa kassaatiovalitusta, tämä tuomio on siten Belgian tuomioistuinten kantajan osalta tekemä henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennessä kohdassa tarkoitettu lainvoimainen tuomio.

62 Tässä yhteydessä on todettava, että kantajaa koskenut kurinpitomenettely saatettiin päätökseen ennen kuin Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevä jaosto julisti tuomionsa 28.5.2002. Nimittävä viranomaislainen teki näet 5.4.2001 päätöksensä, jolla se määräsi kantajalle seuraamuksen. Nimittävä viranomaislainen hylkäsi 10.9.2001 hallinnollisen valituksen, jonka kantaja oli tehnyt 29.5.2001 henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdan nojalla, ja vahvisti siten kyseisen päätöksen.

63 Komissio väittää kuitenkin, että rikosoikeudenkäynti ja hallinnollinen menettely eivät tässä tapauksessa olleet päällekkäisiä ja että sillä ei näin ollen ollut velvollisuutta odottaa rikosoikeudenkäynnin päättymistä ennen lopullisen ratkaisun antamista kantajan tilanteesta kurinpitomenettelyssä. Näin ollen on selvitettävä,

15 — Komission vastauksen liite 1, s. 226.

16 — Komission vastauksen liite 1, s. 230.

17 — Komission vastauksen liite 1, s. 223.

18 — Komission vastauksen liite 1, s. 222.

19 — Komission vastauksen liite 1, s. 144.

olivatko rikossyytteiden kohteena ja kurinpitoseuraamuksen yhteydessä määrättyjen seuraamusten kohteena olleet teot samat (em. asiassa Tzoanos v. komissio annetun tuomion 35 kohta ja em. asiassa Onidi v. komissio annetun tuomion 81 kohta).

- 64 On muistettava, että komissio toimitti 23.4.1998 Brysselin yleiselle syyttäjälle ilmoituksen, joka koski oletettuja sääntöjenvastaisuuksia vartiointisopimuksen tekemisessä ja täytöntöönpanossa (ks. edellä 26 kohta). Tämä ilmoitus, johon oli liitetty 12.3.1998 päivätty UCLAF:n kertomus, koski sopimuksen tekoon liittyneitä olosuhteita, erityisesti mahdollista IMS/Group 4 -yhtiön tarjouksen manipuloimista, sopimuksen liitteiden laatimista ja CCAM:n kuulematta jättämistä sekä sopimuksen perusteella palkkaa saaneiden henkilöiden työsuoritusten todenperäisyyttä ja heidän palvelukseenottomenettelyjensä sääntöjenmukaisuutta.
- 65 Tämän ilmoituksen ja tutkintatuomarin määräämien toimenpiteiden perusteella Brysselin poliisivoimien lahjonnan torjumisesta vastaava keskusvirasto (Office central pour la répression de la corruption) laati 21.6.2000 päivätyn yhteenvetokertomuksen, johon sisältyivät kyseisessä asiassa tehdyn perusteellisen tutkimuksen tulokset. Brysselin poliisivoimien komissaario L arvioi kyseisessä kertomuksessa ensinnäkin, että ei ollut näytetty toteen, että IMS/Group 4 -yhtiön tarjousta olisi muutettu; toiseksi, että liite, jolla sopimusta oli muutettu olennaisella tavalla, oli allekirjoitettu mutta että vaikka ennakkovalvontaa koskevaa menettelyä ei ollut kaikilta osin noudatettu, varainhoidon valvojalle oli kuitenkin ilmoitettu kyseisestä liitteestä ennen sen allekirjoittamista; kolmanneksi, että tietyt IMS/Group 4 -yhtiön työntekijät, joiden palveluista oli laskutettu vartiointisopimuksen yhteydessä, olivat hoitaneet komissiossa tehtäviä, joilla ei ollut mitään tekemistä kyseisen sopimuksen kanssa, mutta että tämä väärinkäyttö, joka oli tuolloin laajaa, oli täysin komission tiedossa.
- 66 Komissio väittää siviilikanteen vireille panemista asian tutkineessa tuomioistuimessa koskevassa 1.3.2001 päivätystä ilmoituksessaan, että sille oli aiheutunut vahinkoa

asiakirjojen väärentämisestä tarjouskilpailun yhteydessä sekä siitä, että oli laskutettu palveluista, joita olivat suorittaneet henkilöt, jotka eivät olleet hoitaneet vartiointisopimukseen liittyneitä tehtäviä.

- 67 Yleinen syyttäjä katsoi 27.3.2001 syyttämättäjättämispäätöksessään, että kantajaa ja muita vastaajia eli Eveillardia ja Alexandra vastaan ei ollut riittävää näyttöä ensinnäkään julkisten tai yksityisten asiakirjojen väärentämisestä, toiseksi tarjouskilpailun yhteydessä tehdyistä muutoksista eikä kolmanneksi sellaisen vartiointisopimuksen täytäntöönpanoon liittymättömän henkilöstön olemassaolosta, jolle olisi kuitenkin maksettu palkkaa vartiointisopimuksen perusteella.
- 68 Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevä jaosto katsoi 6.8.2001 antamassaan tuomiossa ensinnäkin, että CCAM oli osittain hyväksynyt riidanalaiset taloustoimet ja että niille oli muilta osin saatu varainhoidon valvojan hyväksyminen, ja toiseksi, että vartiointisopimuksen väärinkäyttöön liittyneet menettelytavat oli toteutettu komission tietien, sillä sen yksiköt olivat järjestäneet nämä menettelytavat ja vastasivat niistä.
- 69 Brysselin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen jaosto katsoi 19.3.2002 antamassaan määräyksessä, että kyseiset rikokset muodostavista teoista ei ollut olemassa mitään näyttöä ja että asiakirja-aineistoon ei erityisesti sisältynyt mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella olisi voitu todeta, että kantajan, Eveillardin ja Alexandren tarkoitukset olisivat olleet petolliset.

- 70 Lopuksi Brysselin muutoksenhakutuomioistuimen rikossyytteitä käsittelevä jaosto antoi 28.5.2002 tuomion, jossa se totesi 19.3.2002 annetusta määräyksestä 2.4.2002 tehdyn komission valituksen perusteettomaksi. Brysselin muutoksenhakutuomioistuimien katsoi tuomiossaan, että vastaajia vastaan ei ollut mitään näyttöä, joka olisi koskenut tarjouksen muuttamista, kyseisen liitteen laatimista ja sitä, että vartiointisopimuksen perusteella olisi laskutettu kyseisen sopimuksen täytäntöönpanon piiriin kuulumattomia palveluita.
- 71 Edellä esitetystä seuraa, että rikosoikeudenkäynnin kohteena olleet menettelytavat voidaan luokitella kolmeen ryhmään: ensimmäiseen ryhmään kuuluvat vartiointisopimuksen tekemiseen liittyneet olosuhteet ja erityisesti menettelyn lopuksi hyväksytyyn tarjouksen väitetty manipulointi; toiseen ryhmään sopimuksen sisältöä muuttaneen liitteen laatiminen ja hyväksyminen ilman CCAM:n kuulemista tältä osin ja kolmanteen ryhmään sellaisten henkilöiden olemassaolo, joille olisi maksettu vartiointisopimuksen perusteella palveluista, jotka eivät kuuluneet kyseisen sopimuksen mukaisiin tehtäviin.
- 72 Ensimmäinen näistä tekoja koskevista ryhmistä liittyy tarjouksen väitettyyn manipulointiin, ja se on sama kuin nimittävän viranomaisen 23.9.1998 päivätyssä muistiossa kantajaa vastaan esittämä väite nro 2. Kurinpitolautakunta ei kuitenkaan sittemmin ottanut tätä väitettä huomioon vaan hylkäsi sen 9.3.2000 päivätyssä lausunnossaan. Toinen tekoja koskeva ryhmä liittyy riidanalaisen liitteen laatimiseen ja CCAM:n kuulematta jättämiseen, ja se oli väitteiden nro 3 ja 4 kohteena. Nimittävä viranomaisn otti nämä väitteet huomioon kantajaa vastaan 5.4.2001 tekemässään päätöksessä, jolla hänelle määrättiin seuraamus, ja ne vahvistettiin hallinnollisen valituksen hylkäämisestä 10.9.2001 tehdyllä päätöksellä. Samoin kolmas tekoja koskeva ryhmä oli väitteen nro 5 perustana, ja myös tämän väitteen nimittävä viranomaisn otti huomioon kantajaa vastaan.
- 73 Näin ollen on todettava, että kantajaa vastaan aloitettu kurinpitomenettely koski samoja tekoja kuin rikosoikeudenkäynti. Henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennen

kohdan soveltamisedellytykset siis täytyivät, joten komissio ei olisi saanut antaa lopullista ratkaisua virkamiehen tilanteesta kurinpitomenettelyssä niin kauan kuin rikostuomioistuin ei ollut antanut lopullista tuomiota.

74 Tätä päätelmää ei voida horjuttaa komission perustelulla, jonka mukaan yhtäältä riidanalaisia tekoja koskevat oikeudelliset luonnehdinnat olivat erilaisia rikosoikeudenkäynnin ja kurinpitomenettelyn yhteydessä ja toisaalta laiminlyönnit, joista kantajaa käytännössä moitittiin kurinpitomenettelyssä, eivät merkinneet rikosta, josta olisi voitu määrätä seuraamus Belgian tuomioistuimissa vireille pannussa rikosoikeudenkäynnissä.

75 Komission väite perustuu henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennen kohdan virheelliseen tulkintaan. On näet täsmennettävä, että tällä määräyksellä on kaksi tarkoitusta. Ensinnäkin kyseisellä artiklalla pyritään siihen, että asianomaisen virkamiehen asemaa häntä vastaan vireillä olevassa rikosoikeudenkäynnissä ei heikennetä sellaisten tekojen vuoksi, jotka ovat lisäksi kurinpitomenettelyn kohteena hänen toimielimessään (em. asiassa Tzoanos v. komissio annetun tuomion 34 kohta). Toiseksi kurinpitomenettelyn lykkäminen siihen saakka, kunnes rikosoikeudenkäynti on saatettu päätökseen, mahdollistaa sen, että kurinpitomenettelyssä voidaan ottaa huomioon rikostuomioistuimen toteamat tosiseikat, kun sen ratkaisusta on tullut lainvoimainen. Tässä yhteydessä on muistettava, että henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidennessä kohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan ”rikosoikeudenkäynti määrää kurinpitomenettelyä”, mikä on perusteltua erityisesti sen vuoksi, että kansallisilla rikostuomioistuimilla on laajemmat tutkintavaltuudet kuin nimittävällä viranomaisella (asia T-23/00, A v. komissio, tuomio 21.11.2000, Kok. H. 2000, s. I-A-263 ja II-1211, 37 kohta). Näin ollen niissä tapauksissa, joissa samat teot voivat merkitä sekä rikosta että virkamiehen henkilöstösääntöihin perustuvien velvollisuuksien laiminlyöntiä, hallintoviranomaisia sitovat rikostuomioistuimen rikosoikeudenkäynnin yhteydessä toteamat tosiseikat. Kun rikostuomioistuin on todennut tosiseikat, hallintoviranomaiset voivat tämän jälkeen

luonnehtia niitä oikeudellisesti virkavirheen käsitteen kannalta ja selvittää erityisesti sen, merkitsevätkö ne henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä (ks. vastaavasti em. asiassa A v. komissio annetun tuomion 35 kohta).

- 76 Komission väitettä, jonka mukaan kurinpitomenettelyn lykkääminen olisi viivästyttänyt huomattavasti menettelyn kulkua ja siten kantajan tilanteen lopullista selvittämistä, ei voida hyväksyä. Koska komissio on näet odottanut yli viisi ja puoli vuotta ennen kuin se on aloittanut kurinpitomenettelyn kantajaa vastaan, se ei voi vedota mahdollisen viivästyksen vaaraan perustellakseen päätöstään olla odottamatta oikeudenkäynnin päättymistä ennen kantajan tilanteen lopullista ratkaisemista kurinpitomenettelyssä. Lisäksi on todettava, että kantaja on useaan kertaan tosiasiallisesti vaatinut kurinpitomenettelyn lykkäämistä. Koska Belgian rikostuomioistuinten ratkaisut puolsivat kantajan toteamista syyttömäksi, lykkäysvaatimukset eivät missään tapauksessa perustuneet menettelyn viivyttämiseen kantajan taholta, sillä hänellä oli täysi intressi siihen, että kurinpitomenettelyssä olisi otettu huomioon rikostuomioistuimen mahdollinen lainvoimainen tuomio, jossa häntä vastaan esitetyt syytteet olisi todettu perusteettomiksi.
- 77 Näin ollen on todettava, että komissio on rikkonut henkilöstösääntöjen 88 artiklan viidettä kohtaa määrätessään kantajaa koskevasta kurinpitoseuraamuksesta rikostuomioistuimen lainvoimaista tuomiota odottamatta ja että kantajan väite on näin ollen hyväksyttävä.
- 78 Edellä esitetyn perusteella komissio on rikkonut menettelysääntöjä sekä loukannut puolustautumisoikeuksia ja oikeusvarmuuden ja hyvän hallintotavan periaatteita. Näin ollen ensimmäinen kanneperuste on todettava perustelluksi, ilman että on tarpeen tutkia kantajan esittämiä muita väitteitä.

B Toinen kanneperuste, joka koskee niiden tekojen ilmeisen virheellistä arviointia, joista kantajaa on moitittu

1. Väite nro 4, joka liittyy CCAM:n kuulematta jättämiseen

Asianosaisten lausumat

- 79 Kantaja väittää, että asiassa ei ole kiistetty sitä, että hän oli tosiasiallisesti laatinut riidanalaisen liitteen osalta CCAM:lle osoitetun muistion kuulemista varten ja että tämä muistio oli Eveillardin hyväksymä ja De Haanin allekirjoittama. Muistio katosi turvallisuustoimiston arkistoihin eikä siten päätynyt vastaanottajalle kantajan tahdosta täysin riippumattomista syistä. Sen jälkeen kun muistio oli löytynyt, kantaja oli ilmoittanut esimiehilleen siitä, että se pitäisi lähettää, vaikka myöhässäkin, ja hänen esimiehensä olivat tilanteesta täysin tietoisina katsoneet, että muistion lähettäminen CCAM:lle ei ollut tarpeen, eikä kantajan tehtävänä ollut toimia heidän päätöksensä vastaisesti.
- 80 Komissio korostaa, että on näytetty toteen, että riidanalaista liitettä ei ollut toimitettu CCAM:lle lausuntoa varten, että kantaja ei ole osoittanut ilmoittaneensa esimiehilleen asianmukaisella tavalla CCAM:n kuulemista koskeneesta velvollisuudesta ja että hänen olisi pitänyt vahvistaa varoituksensa kirjallisesti. Kantajan väitteistä, joiden mukaan hänen tehtävänä ei ollut toimia esimiestensä päätösten vastaisesti, komissio muistuttaa henkilöstösääntöjen 21 artiklan kolmannen kohdan sanamuodosta ja korostaa, että tähän artiklaan liittyvä oikeuskäytäntö vahvistaa sen, että virkamies ei voi vedota esimiehensä mahdolliseen vastuuseen päästäkseen itse vastuusta (em. asiassa Tzoanos v. komissio annetun tuomion 188 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 81 Varainhoitoasetuksen soveltamisasetuksen 68 artiklan nojalla CCAM:n kuuleminen etukäteen riidanalaisesta liitteestä olisi ollut tässä tapauksessa pakollista, kun otetaan huomioon se, että liitteellä muutettiin olennaisesti vartiointisopimuksen taloudellisia ehtoja. Tässä yhteydessä on huomautettava, että kantajaa vastaan konkreettisesti huomioon otettu väite oli se, että hän ei ollut varoittanut asianmukaisesti esimiehiään CCAM:n kuulemista koskeneesta velvollisuudesta.
- 82 On korostettava, että kantajan esimies Eveillard totesi kurinpitolautakunnalle kantajan ilmoittaneen hänelle, että CCAM:ää pitäisi kuulla vartiointisopimukseen liittyneestä lisäsopimuksesta.²⁰ Komissio ei myöskään kiistä sitä, että kantaja laati marraskuussa 1992 CCAM:n kuulemista varten sopimuksen liitettä koskeneen muistion ja että Eveillard hyväksyi ja De Haan allekirjoitti tämän muistion. Lisäksi on kiistatonta, että tämä muistio katosi turvallisuustoimiston arkistoihin. Asiassa ei ole kiistetty myöskään sitä, että päätöksen olla lähettämättä tätä kuulemismuistiota CCAM:lle sen jälkeen kun se oli löytynyt tekivät kantajan esimiehet De Haan ja Eveillard.
- 83 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komission väitettä, jonka mukaan kantajan olisi pitänyt laatia varoituksensa kirjallisesti ja koska hän ei ollut näin menetellyt, hän oli esimiestensä kanssa vastuussa siitä, että CCAM:ää ei ollut kuultu, ei voida tässä tilanteessa hyväksyä. Kantaja näet ilmoitti esimiehilleen suullisesti kuulemisvelvollisuudesta, lähetti sopimuksen liitteineen varainhoidon valvojalle ja laati muistion CCAM:n kuulemista varten, joten häntä vastaan ei voida ottaa huomioon väitettä, jonka mukaan hän ei olisi varoittanut esimiehiään asianmukaisella tavalla, vain sen vuoksi, että hän ei ollut tehnyt tätä kirjallisesti.

20 — Kannekirjelmän liite I 1, s. 2, 1 kohta.

84 Koska siinä vaiheessa, kun kuulemismuistio löytyi tammikuussa 1993, kyseessä olisi lisäksi ollut CCAM:n jälkikäteisen kuulemisen laiminlyönti, on todettava, että tällaisen liian myöhään tapahtuneen kuulemisen vaikutus olisi ollut vähäinen. Sen lisäksi, että vartiointisopimusta jo sovellettiin, sopimuksen liite 3 oli näet jo allekirjoitettu sen vuoksi, että varainhoidon valvoja oli 27.1.1993 kieltäytynyt hyväksymästä maksumääräystä, ja sillä kumottiin 1.2.1993 alkaen liitteen 1 määräykset, jotka koskivat Belgian frangin ja ecun välisen vaihtokurssin heilahteluun liittyntä lauseketta.

85 Näin ollen väite nro 4, joka koskee sitä, että CCAM:lle ei ollut toimitettu kyseistä lisäsopimusta koskenutta kuulemismuistiota, on perusteeton.

2. Väite nro 5, joka koskee vartiointisopimuksen väärinkäyttöä

Asianosaisten lausumat

86 Kantaja toteaa vartiointisopimuksen väärinkäyttöä koskevasta väitteestä nro 5 ja erityisesti Burlet'n palvelukseen ottamisesta hallinnollisten tehtävien suorittamista varten, vaikka hänen palkkansa maksoi valittu tarjoajayhtiö, että tämä käytäntö oli tuolloin tavanomainen, että se oli komission esimiesten tiedossa ja että komissio itse oli järjestänyt sen ja vastasi siitä. Kantaja ei ollut millään tavalla vastuussa Burlet'n palvelukseen ottamisesta, mikä ei olisi vastannut hänen tehtäviäänkään, koska niihin kuuluivat ainoastaan asiakirjojen laatiminen valitun tarjoajayhtiön laskujen maksamista varten.

- 87 Komissio muistuttaa, että kantajaa arvostellaan siitä, että hän on sallinut vartiointisopimuksen väärinkäytön tai jopa osallistunut siihen, mitä kantaja ei ole kiistänyt, eikä hänen ole katsottu olevan vastuussa henkilöstön, esimerkiksi Burlet'n palvelukseenottamisesta. Väitteen nro 5 kohteena on se, että hän on tiennyt nämä tosiseikat ja laiminlyönyt ilmoittaa ne ja esittää niitä koskevan paheksumisensa asianmukaisilla keinoilla. Kantajan väitteestä, jonka mukaan hän ei ole osallistunut suoraan vartiointisopimuksen hallinnoimiseen, komissio toteaa, että hänen tehtävänsä turvallisuustoimiston talousjaostosta vastuussa olevana henkilönä ei vapautanut häntä kaikesta tätä koskevasta vastuusta ja että hän oli tästä syystä päinvastoin erityisesti velvollinen ilmoittamaan esimiehilleen kyseisen sopimuksen väärinkäytöstä. Komissio kiistää, että tällaiset menettelytavat olisi ollut tuolloin "tavanomainen käytäntö", eikä se poista kyseisen menettelytavan lainvastaisuutta eikä vapauta kantajaa tätä koskevasta vastuusta.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 88 Aluksi on täsmennettävä, että riidanalaiset menettelytavat eivät merkinneet vartiointisopimuksen käyttämistä siihen, että palkkaa olisi vilpillisesti maksettu sellaisille henkilöille, jotka eivät olisi suorittaneet mitään palveluita komissiossa, vaan sitä, että kyseisen sopimuksen perusteella palvelukseen otettiin henkilöitä, jotka tosiasiallisesti hoitivat tehtäviä komissiossa, vaikka ne olivatkin eri tehtäviä kuin vartiointisopimuksessa oli määrätty.
- 89 Asiakirja-aineiston eri asiakirjoista ilmenee, että henkilöstön ottaminen palvelukseen hoitamaan hallinnollisia tehtäviä vartiointisopimuksen soveltamisen perusteella oli tuolloin tavanomainen käytäntö ja että tämä oli komissiossa yleisesti tiedossa. Kurinpitoseuraamuksen määräämisestä tehdyssä päätöksessä oli siten pidetty kantajan kannalta lieventävänä seikkana sitä, että "turvallisuustoimiston käytäntö ei tuolloin ollut poikkeuksellinen". Brysselin poliisilaitoksen lahjonnan torjumisesta vastaavan keskusviraston komisario L:n Brysselin poliisin tutkimuksen perusteella 21.6.2000 laatimassa yhteenvetokertomuksessa todetaan tältä osin (s. 10), että "[tätä

sopimuksen väärinkäytöksi väitettyä menettelytapaa] sovellettiin ilmeisesti kaikkien tietien ja jopa yleisesti hyväksyttynä menettelytapana” ja että ”Euroopan komission elimet ovat itse järjestäneet tämän käytännön ja ovat siitä vastuussa”. Myös Belgian rikostuomioistuinten myöhemmin antamat ratkaisut osoittivat, että komission elimet olivat järjestäneet tämän menettelytavan ja olivat vastuussa siitä.

- 90 Tämän käytännön olemassaolon ja yleisen hyväksymisen komissiossa vahvistaa myös komission henkilöstön ja hallinnon pääosaston johtajana tuolloin olleen Hayn 5.10.1987 päivätty kirje De Haanille. Kyseinen kirje koski toimivallan jakamista turvallisuustoimiston ja henkilöstön ja hallinnon pääosaston välillä, ja siinä viitattiin 23.7.1987 pidettyyn turvallisuuslautakunnan kokoukseen. Kyseisessä kirjeessä todettiin seuraavaa: ”Turvallisuuslautakunta [oli] hyväksynyt periaatteen, jonka mukaan vartiointihenkilöstö, joka hoiti vartiointi- tai turvapalvelutehtäviä tai molempia, asetettiin turvallisuustoimiston alaisuuteen ja sen johdon alaiseksi. Ainoastaan henkilöstö, joka hoitaa pelkästään hallinnollisia tehtäviä, kuuluu [henkilöstön ja hallinnon pääosaston] alaisuuteen. Tätä henkilöstöryhmää varten voitaisiin tarvittaessa harkita erillistä sopimusta.” Sen jälkeen kun Hay oli todennut, että ”lähes koko vartiointihenkilöstö [hoiti tuolloin] hallinnollisia ja turvallisuuspalveluun liittyviä tehtäviä, vaikka niiden osuus vaihteli toimipaikan ja/tai rakennuksen mukaan” ja että sen sijaan ”pelkästään hallinnollisia tehtäviä hoitava henkilöstö oli hyvin pieni”, hän totesi tältä osin, että ”[hänen mielestään oli] hankalaa laatia erillisiä sopimuksia, jotka rasittaisivat talousarvion hallinnointia ja saattaisivat lopulta aiheuttaa toimivaltaristiriitoja, mikäli jonkun toimihenkilön tehtävien luonne muuttuisi enemmän hallinnolliseksi tai enemmän valvontatehtäviin liittyväksi”.

- 91 Edellä esitetystä ilmenee, että vakiintunut käytäntö ottaa henkilöstöä palvelukseen hallinnollisia tehtäviä hoitamaan vartiointisopimuksen perusteella ei ainoastaan ollut komission tiedossa eikä ollut poikkeuksellista, kuten 5.4.2001 tehdyssä päätöksessä todetaan, vaan komission toimivaltaiset pääosastot olivat jopa järjestäneet sen ja

vastasivat siitä, ja tämä käytäntö kuului osana näiden pääosastojen henkilöstöhallinnon politiikkaan, jolla pyrittiin korjaamaan niiden kroonista henkilöstöpulaa, jotta komission eri yksiköille annetut tehtävät kyettäisiin hoitamaan.

- 92 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on perusteetonta väittää, että ura-alueeseen B kuuluva virkamies, jonka tehtävät ovat henkilöstösääntöjen 5 artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanotehtäviä ja avustavia tehtäviä mutta eivät johtamistehtäviä, jotka vastaavat ura-alueeseen A kuuluville virkamiehille annettuja tehtäviä, olisi laiminlyönyt henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa pelkästään sen vuoksi, että hän ei ollut ilmoittanut, että vartiointisopimusta koskeneen tarjouskilpailun voittajayhtiö maksoi työtoverin palkan, kun tätä koskeva käytäntö oli komission eri yksiköiden järjestämä, yleisesti käytössä, sen alullepanijana olivat olleet toimielimen elimet ja tämä käytäntö ei sinänsä ollut vilpillinen, vaikka se olikin sääntöjenvastainen.
- 93 Kun otetaan huomioon nämä seikat ja erityisesti se, että kantaja ei osallistunut suoraan tällaisen käytännön soveltamiseen eikä Burlet'n palvelukseen ottamiseen, on katsottava, että nimittävä viranomainen ei olisi saanut ottaa kantajaa vastaan huomioon väitettä, joka perustuu pelkästään siihen, että tämä ei ollut ilmoittanut, että hänen työtoverinsa Burlet oli hoitanut kolmen kuukauden ajan pelkästään hallinnollisia tehtäviä, vaikka vartiointisopimusta koskeneen tarjouskilpailun voittajayhtiö oli maksanut siitä hänelle, tai ei ollut esittänyt asianmukaisin keinoin paheksumistaan tätä menettelytapaa kohtaan.
- 94 Näin ollen vartiointisopimuksen väärinkäyttöä koskeva väite nro 5 on perusteeton.

3. Väite nro 1, joka koskee taloudenhoitoa koskevien sääntöjen noudattamiseen liittyviä vakavia laiminlyöntejä virkatehtävissä

Asianosaisten lausumat

- 95 Kantaja muistuttaa, että De Moorin tarkastuskertomuksessa todettiin, että ainoastaan muutamia tehtävien virheellisestä hoitamisesta johtuvia virheitä oli havaittavissa. Kantaja vetoaa siihen, että hän ei ole koskaan saanut minkäänlaisia huomautuksia esimiehiltään ja että nämä olivat päinvastoin useaan kertaan kiittäneet häntä, kuten hänestä laaditut arviointikertomukset osoittavat.
- 96 Komissio väittää, että kantaja ei ole kiistänyt väitteen nro 1 todenperäisyyttä. Kantajan mainitsemien arviointikertomusten tarkoituksena ei ole ollut arvioida tai luonnehtia tekoja, jotka ovat olleet kurinpitomenettelyn perustana.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 97 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että väite nro 1, joka koskee virkatehtävissä tehtyjä virheitä ja taloudenhoitoa koskevien sääntöjen noudattamiseen liittyviä vakavia laiminlyöntejä erityisesti laadittaessa IMS/Group 4 -yhtiön kanssa tehtävää sopimusta ja pantaessa sitä täytäntöön, ei ole erillinen väite ja että sillä tarkoitetaan kantajan osallistumista riidanalaisen liitteen laatimiseen ja CCAM:n kuulematta jättämistä. Näin ollen on katsottava, että tätä väitettä tukevat perustelut eivät ole väitteiden nro 3 ja 4 perustana olevista seikoista riippumattomia ja itsenäisiä perusteluja.

4. Väite nro 6, jonka mukaan kantaja on rikkonut henkilöstösääntöjen 11 artiklan ensimmäistä kohtaa, koska hän ei ole suorittanut tehtäviään ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti

Asianosaisten lausumat

- 98 Kantaja kiistää nimittävän viranomaisen sen väitteen oikeellisuuden, jonka mukaan hän ei olisi hoitanut tehtäviään ainoastaan yhteisöjen edun mukaisesti, kun hän ei ole varoittanut esimiehiään CCAM:n kuulematta jättämisen seurauksista.
- 99 Komissio toteaa, että vartiointisopimukseen liittyneellä lisäsopimuksella loukattiin yhteisöjen taloudellisia intressejä ja että kantaja ei kiistä tätä seikkaa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 100 Tässä väitteessä viitataan samoihin menettelytapoihin kuin väitteissä nro 1, 3 ja 4 ja erityisesti seurauksiin, joita kantajan osalta huomioon otetuista sääntöjenvastaisuuksista, erityisesti riidanalaisen liitteen laatimisesta ja CCAM:n kuulematta jättämisestä aiheutuu. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tällä väitteellä ei ole väitteistä nro 1, 3 ja 4 riippumatonta ja itsenäistä sisältöä.
- 101 Edellä esitetystä seuraa, että myös toinen kanneperuste on todettava perustelluksi, ilman että olisi tarpeen antaa ratkaisua väitteen nro 3 perusteltavuudesta, kun otetaan huomioon se, että riidanalaisessa päätöksessä oli määrätty yhdestä

jakamattomasta kurinpitoseuraamuksesta, ja se, että kyseinen seuraamus perustui kyseisessä päätöksessä huomioon otettuihin kokonaisuutena arvioituihin väitteisiin (ks. vastaavasti asia T-21/01, Zavvos v. komissio, tuomio 9.7.2002, Kok. H. 2002, s. I-A-101 ja II-483, 316 kohta ja asia T-89/01, Willeme v. komissio, tuomio 11.9.2002, Kok. H. 2002, s. I-A-153 ja II-803, 83 kohta).

- 102 Näin ollen kanne on todettava perustelluksi ja riidanalainen päätös on kumottava, ilman että olisi tarpeen antaa ratkaisua muista kantajan esittämistä kanneperusteista.

II *Vahingonkorvausvaatimukset*

Asianosaisten lausumat

- 103 Kantaja väittää hänelle aiheutuneen merkittävää henkistä kärsimystä nyt käsiteltävän asian vaiheiden vuoksi erityisesti tiettyjen tarkastajien häneen vuodesta 1992 alkaen kohdistaman häirinnän ja häntä vastaan esitettyjen vakavien syytösten vuoksi, kun nämä syytökset oli julkistettu sekä toimielimen sisällä että sen ulkopuolella hänen mainettaan ja kunniaansa loukkaavalla tavalla. Viranomaisten tällä tavoin luoma epäilysten ilmapiiri on hänen mukaansa aiheuttanut vahinkoa hänen sosiaaliselle elämälleen ja perhe-elämälleen. Tilanteen aiheuttama stressi on lisäksi aiheuttanut hänelle terveydellisiä ongelmia. Brysselin syyttäjänviraston suorittamista yksityiskohtaisista tutkimuksista huolimatta komissio ei ole epäröinyt viivyttää rikosoikeudenkäynnin päätöstä, kun siinä aiottiin vapauttaa kantaja kokonaan syytteistä.
- 104 Vahingon suuruudeksi kantaja ehdottaa kohtuulliseksi arvioimaansa 37 500 euroa. Kantaja viittaa myös virheeseen, jonka komissio on tehnyt siinä, että se on

määrännyt hänelle seuraamuksen ja että hän on joutunut tekemään henkilöstösääntöjen 90 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun hallinnollisen valituksen päätöksestä, jossa kieltäydyttiin ylentämästä häntä palkkaluokkaan B 2. Hän vetoaa siihen, että hänelle on aiheutunut näistä eri menettelyistä asianajokuluja, joiden alustava arvio on 7 736,81 euroa.

105 Komissio kiistää tässä yhteydessä lähinnä sen, että tässä tapauksessa suoritettua tarkastusta voitaisiin pitää häirintänä, ja vetoaa siihen, että väitetyt kantajan kunnianloukkaukset ja terveydelliset ongelmat, mikäli ne oletetaan toteennäyttyiksi, johtuvat siitä, että koska hän ei ole noudattanut henkilöstösääntöjen mukaisia velvollisuuksiaan, hän on joutunut alttiiksi kurinpitomenettelylle. Komissio toteaa kantajan ylennyksen epäamisestä tehdystä päätöksestä tekemästä hallinnollisesta valituksesta, että tällä menettelyllä ei ole mitään yhteyttä nyt käsiteltävään asiaan. Komissio päätelee lopuksi, että vahinkoa ei ole näytetty toteen ja että korvaus ei ole tarpeen. Tutkimuksen keston osalta komissio muistuttaa siitä, että henkilöstösäännöissä ei määrätä kurinpitomenettelyn aloittamista koskevasta vanhentumisajasta ja että vaikka nimittävän viranomaisen on kurinpitomenettelyn alussa oletettava asianomaisen olevan syytön, se voi poiketa tästä olettamasta sen jälkeen kun häntä vastaan puhuvat tosiseikat on näytetty toteen.

106 Komissio ilmoittaa pitävänsä joka tapauksessa voimassa 500 euron korvauksen henkisestä kärsimyksestä korvataksaan pitkittyneen epävarmuuden, joka kantajalla on ollut kurinpitolautakunnan viimeisen lausunnon ja kurinpitomenettelyssä tehdyn lopullisen päätöksen välillä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

107 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen vastuun syntyminen edellyttää sitä, että toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiasa syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia T-3/92, Latham

v. komissio, tuomio 9.2.1994, Kok. H. 1994, s. I-A-23 ja II-83, 63 kohta; asia T-589/93, Ryan-Sheridan/FEACVT, tuomio 15.2.1996, Kok. H. 1996, s. I-A-27 ja II-77, 141 kohta; asia T-140/97, Hautem v. EIP, tuomio 28.9.1999, Kok. H. 1999, s. I-A-171 ja II-897, 83 kohta ja em. asiassa Willeme v. komissio annetun tuomion 94 kohta).

108 Ensimmäisen eli toimielimen toiminnan lainvastaisuutta koskevan edellytyksen osalta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut tässä tuomiossa, että komissio oli tässä tapauksessa rikkonut henkilöstösääntöjä ja loukannut kurinpitomenettelyä koskevia periaatteita usein eri tavoin, ja nämä virheet ovat konkretisoituneet 5.4.2001 tehdyssä riidanalaisessa päätöksessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että tämä komission menettely on virkavirhe, joka synnyttää toimielimen vastuun. Näin ollen tässä vaiheessa on tutkittava, ovatko väitetty vahinko tosiasiaa syntynyt ja onko komission toiminnan ja tämän vahingon välillä syy-yhteys.

109 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo ensinnäkin, että kantaja ei ole kirjelmässään täsmentänyt aineellisen vahingon sisältöä eikä sen laajuutta. Kantaja on näet tyytynyt viittaamaan ainoastaan asianajokuluihin, joita hänelle olisi aiheutunut erilaisista menettelyistä, sekä seuraamuksen virheelliseen määräämiseen ja siihen, että hän on ollut pakotettu tekemään hallinnollisen valituksen ylennyksen epäämistä koskeneesta päätöksestä. Asianajokulujen osalta on todettava, että rikosoikeudenkäynteihin liittyviä kuluja ei voida määrätä korvattaviksi tämän asian yhteydessä, koska tämän väitetyn vahingon ja komission tekemän virheen välillä ei ole syy-yhteyttä. Kurinpitoseuraamuksen määräämisen taloudellisista seurauksista ja erityisesti ikälisien alentamista koskevaan päätökseen liittyvästä tulonmenetyksestä on riittävää todeta yleisesti, että EY 233 artiklan mukaan komission on toteutettava tämän tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Todetakoon lopuksi, että ylennyksen epäämiseen liittyvät kantajan väittämät vahingot eivät liity tähän oikeudenkäyntiin.

- 110 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu henkisen kärsimyksen osalta, että erityisiä olosuhteita lukuun ottamatta virkamiehen riittävän päätöksen kumoaminen on sellaisenaan asianmukainen ja lähtökohtaisesti riittävä korvaus virkamiehelle mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta (asia T-165/89, Plug v. komissio, tuomio 27.2.1992, Kok. 1992, s. II-367, 118 kohta; em. asiassa Hautem v. EIP annetun tuomion 82 kohta ja em. asiassa Willeme v. komissio annetun tuomion 97 kohta). On kuitenkin korostettava, että kurinpitomenettelyyn kuuluneissa päätöksissä ja hallinnollisissa lausunnoissa on esitetty kantajaa vastaan syytöksiä, jotka ovat osoittautuneet paikkansapitämättömiksi. Lisäksi komissio on aloittanut kurinpitomenettelyn kohtuullisen määräajan periaatetta loukaten, koska kurinpitomenettely pitkittyi lisäksi lähes kolmeen vuoteen seuraamuksen määräämiseen saakka. Komissio ei ole myöskään lykännyt kurinpitomenettelyä siihen saakka, kunnes kantajaa vastaan vireille pantu rikosoikeudenkäynti olisi saatettu päätökseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kaikki nämä seikat ovat vahingoittaneet kantajan mainetta ja häirinneet hänen yksityiselämänsä sekä asettaneet hänet pitkittyneeseen epävarmuustilanteeseen. Näistä seikoista on aiheutunut henkistä kärsimystä, joka on korvattava. Tässä yhteydessä ei voida katsoa, että riidanalaisen päätöksen kumoaminen olisi riittävä korvaus tästä vahingosta. Nyt käsiteltävään asiaan liittyvissä erityisissä olosuhteissa kumoamisella ei näet kyettäisi jälkikäteen poistamaan kantajalle aiheutunutta henkistä kärsimystä.
- 111 Näin ollen komissio on velvoitettava korvaamaan kantajalle aiheutunut henkinen kärsimys. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että komission kantajalle tarjoama 500 euron summa ei ole riittävä korvaamaan henkistä kärsimystä. Nyt käsiteltävään asiaan liittyvät seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa tämän korvauksen kohtuulliseksi määräksi 8 000 euroa.

Oikeudenkäyntikulut

- 112 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut kantajan vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) 5.4.2001 tehty komission päätös, jolla kantajalle on määrätty kurinpito-seuraamuksena yhden ikälisän alentaminen, kumotaan.**
- 2) Komissio veloitetaan suorittamaan kantajalle 8 000 euron suuruinen korvaus hänelle aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä.**
- 3) Komissio veloitetaan korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä kesäkuuta 2004.

H. Jung

P. Lindh

kirjaaja

jaoston puheenjohtaja